

הלל הזקן וחוק מרפי

תהלים קי"ב

- א הַלְלוּנִי אֱשֶׁרֵי אֵישׁ יָרָא אֶת ה', בְּמַצּוֹתָיו חָפַץ מְאֹד.
ב גְּבוּר בְּאֶרֶץ יְהִיָּה זָרְעוֹ, דּוֹר יִשְׁרָיִם יִבְרָךְ.
ג הוֹן וְעֵשֶׂר בְּבֵיתוֹ, וְצַדִּיקְתוֹ עֲמֵדַת לְעַד.
ד זָרַח בַּחֲשֵׁךְ אֹר לַיִּשְׁרָיִם, חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק.
ה טוֹב אֵישׁ חוֹנֵן וּמְלֹנֵחַ, וְכָלֶפֶל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט.
ו כִּי לְעוֹלָם לֹא יִמוּט, לְזָכַר עוֹלָם יְהִיָּה צַדִּיק.
ז מִשְׁמוּעָה רַעָה לֹא יִירָא; נִכּוֹן לִבּוֹ, בָּטַח בַּה'.

ברכות דף ס' ע"א

תנו רבנן: מעשה בהלל הזקן, שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר. אמר מובטח אני שאין זה בתוך ביתי. ועליו הכתוב אומר, "משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטוח בה".
אמר רבא כל היכי דדרשת להאי קרא מרישיה לסיפיה מדריש, מסיפיה לרישיה מדריש – מרישיה לסיפיה מדריש: "משמועה רעה לא יירא" – מה טעם? "נכון לבו בטוח בה". מסיפיה לרישיה מדריש: "נכון לבו בטוח בה" – "משמועה רעה לא יירא".

ההוא תלמידא דהוה קא אזיל בתריה דרבי ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציון חזייה דקא מפחיד אמר ליה חטאה את דכתיב פחדו בציון חטאים. אמר ליה והכתיב 'אשרי אדם מפחד תמיד'. אמר ליה ההוא בדברי תורה כתיב. יהודה בר נתן הוה שקיל ואזיל בתריה דרב המנונא אתנח אמר ליה יסורים בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה דכתיב 'כי פחד פחדתי ויאתני ואשר יגרתי יבא לי'. והא כתיב 'אשרי אדם מפחד תמיד' ההוא בדברי תורה כתיב.

תרגום

אמר רבא בכל דרך שדורשים לפסוק זה או מתחילתו לסופו הוא נדרש או מסופו לתחילתו ניתן לדורשו.

מראשו לסופו – משמועה רעה לא יירא מה טעם נכון לבו בטוח בה'. מסופו לראשו – נכון לבו בטוח בה' משמועה רעה לא יירא.

אותו תלמיד שהיה מהלך אחרי ר' ישמעאל בר' יוסי בשוק של ציון ראהו שהיה מפחד אמר לו חוטא אתה שכתוב "פחדו בציון חטאים" אמר לו והרי כתיב "אשרי אדם מפחד תמיד" אמר לו ההוא בדברי תורה כתוב.

יהודה בר נתן היה מהלך אחרי רב המנונא נאנח אמר לו יסורין רוצה אותו אדם להביא על עצמו שכתוב "כי פחד פחדתי ויאתני ואשר יגרתי יבא לי" והרי כתיב "אשרי אדם מפחד תמיד" ההוא דברי תורה.

עין איה שם פ' קעב.

ת"ר מעשה בהלל הזקן שהי' כא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, ואמר מוכטח אני שאין זה בתוך ביתי. האדם השלם יכיר בנפשו אם יש צורך להדרכתה למקרים מרעישים כדי להתם איזה שמץ דופי וחסרון. וכשודע ברור שאינו בקרב נפשו שום דופי הצריך זיקוק ע"י דבר מרעיש ומפחיד כבר הוא בטוח שלא יאונה לו כל און ודבר מחריד. כי כל הרעמים בכללם לא נבראו כ"א לפשוט עקמומיות שבלב וכשהלב ישר לגמרי, הולכים דרכי החיים בשקט ושלוה.

פ' קעג. אמר רבא כל היכי דדרשת להאי קרא מרישיה לסופיה מדריש, ומסיפיה לרישיה מדריש כו', משמועה רעה לא יירא מ"ט משום דנכון לבו במוח בד', ומסיפיה לרישיה מדריש נכון לבו במוח בד' משמועה רעה לא יירא. שלמות הבטחון שכוללת כל ארחות הצדק והטוב, שמכיון שהאדם משליך על ד' יהבו כבר טהר לבו

מכל רע והולך בדרך הטובה והישרה, ע"כ אין צורך לצרפו ולזקקו ע"י סבות מחרידות ולא יירא משמועה רעה. אמנם הסבה המביאה את האדם לבא למדה העליונה והצרופה של הבטחון השלם היא גבורת הנפש שע"פ חשבון ודעת אין לו לאדם להתירא משום דבר גם הדברים שנראים שהם רעים בעיניו, כי הלא לא יעשה דבר אם ד' לא צוה. ע"כ משום דנכון לבו בטוח בד', שאפילו אם יאונה חלילה דבר הנראה רע אינו רע באמת, ע"כ משמועה רעה לא ירא. ומזה יבא למדה זו שבאמת אין לו לירא משמועה רעה, מפני שהוא ראוי שיהי' נשמר מכל אסון ופגע, "ורגלי חסידיו ישמר".

שני לוחות הברית. מאמר חמישי

והקשה בספר תפלה למשה, איך התנשא הילל לאמור שמובטח שאין זה בתוך ביתו, בהיות כי אין צדיק בארץ כו', ואין חטא בלא מירוק יסורין. ואף אם היה באפשריות להיות נמצא אדם בלא חטא כלל, היתכן שישבח הוא את עצמו, וכבר נודע ומפורסם בתלמוד מדת ענוה שהיה בהילל, והאריכו בפרק במה מדליקין (שבת לא, א) בכמה מעשיות גדולות של מידת ענוה דהילל. אלא הענין הוא, שהילל שמח ביסורין לקבל אותם בסבר פנים יפות, ובזו המידה הרגיל גם כן בני ביתו לזה, כששמע קול צוחה בעיר שהיו צועקים על הצרה שהיתה בעיר, אמר מובטחני שאין זה בביתי, רוצה לומר הצווחה. ולא היה שולל הצרה חלילה, כי הצרה אפשר היה שתהיה גם כן בביתו, אבל הצווחה והצעקה עליה היה מובטח שלא היתה בביתו, כי הורגלו לקבל הצרה בטוב לבב. על זה אמר, עליו הכתוב אומר, משמועה רעה לא ירא, רוצה לומר כי לא אמר הכתוב שמועה רעה לא ישמע, אשר בזה האופן היה שולל השמועה רעה, אך אמר משמועה רעה לא ירא, רמז שאף אם ישמע שמועה רעה לא ירא ממנה, כי יודע הוא שלטובתו שמע השמועה למרק עוונותיו. הרי שאין לאדם השלם לצעוק ולהתרעם על יסורין, רק ישב בדד וידום. אשר האריכות להביא ראיות על הסכמת ענין זה הוא דברי מותר, כאשר כל דברי ספרי חבורי החכמים מלאים מזה.

"קדושת לוי" פרשת וישלח

גם צריך אדם להתנהג בכל דבר שמביא עליו יתברך יקבל ממנו בנחת ובשמחה על דרך שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נד.). בכל מאדך (דברים ו, ה) בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו מאד מאד, ויאמר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד ויבטח ויאמין שיש בזה טובה גדולה, כי מאתו לא תצא רעה חס ושלום כנחום איש גם זו שברוב הבטחתו ואמונתו בו יתברך אמר על כל דבר גם זו לטובה ובה הוא ממתיק הדינים מעליו והופך אותם לרחמים ועושה מרע טוב, ויש גם בזה הדרך העלאת נצוצות בסוד (דברים ח, טו) המוציא לך מים מצור החלמיש, כי מים מרומז על חסדים ורחמים, וצור הוא לשון תוקף ועוז והוא המוציא לך מים, כלומר חסדים מצור החלמיש, כלומר מתוקף משפט שבא עליך לסוף הוא נהפך לטובה על ידי מחשבתך הטהורה והנאמנה שאתה מאמין בו יתברך שהכל הוא עושה לטובה ובה אתה מורה אהבה עזה ועצומה בו יתברך. וזה הבטחון והאמונה תפס יעקב אבינו עליו השלום ועל דא וישב יעקב בארץ מגורי אביו, ופירש רש"י ז"ל ביקש לישב בשלוה, כלומר תמיד היה דרכו בכך שביקש לישב בשלוה ונחת רוח ולקבל הכל לטובה אפילו בארץ מגורי אביו, כלומר אפילו כשבא מגור ופחד שהוא מדת אביו כנודע קבל הכל בשלוה ונחת רוח מרוב צדקתו והבטחתו בו יתברך.

*חוק מרפי הוא כלל פופולרי בתרבות המערבית, המבטא את הרעיון כי בכל מצב נתון, אם יש סיכוי לכך שאירועים יתבצעו שלא כשורה, הם אכן יתבצעו שלא כשורה. הוא מנוסח לרוב כ-"כל דבר שיכול להשתבש, אכן ישתבש" (Anything that can go wrong, will go wrong). החוק נקרא על שם אדוארד א. מרפי ג'וניור, מהנדס פיתוח אשר עבד זמן בניסויי מגררות טילים בחיל האוויר של ארצות הברית ב-1949.